

ประวัติวรรณคดี สมัยอยุธยาตอนกลาง

รัชกาลสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม – สมเด็จพระนารายณ์มหาราช
(พ.ศ. ๒๑๕๓ – ๒๒๓๑)

กวีและวรรณคดีที่สำคัญ รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ศรีปราชญ์

๑.อนิรุทธคำฉันท์

๒.โคลงกำสรวล

๓.โคลงแปดเตลิด

๑.อนิรุทธคำฉันท์

จุดมุ่งหมาย

เพื่อลบคำสบประมาทจากบิดาที่ว่า

แต่งโคลงได้ด้อย่างเดียว คงแต่งฉันท์ไม่ได้ ศรีปราชญ์จึง
มุกมานะแต่งจนเสร็จ และเพื่อประชันกับสมุทรโฆษคำฉันท์
ของพระมหาราชครู

ลักษณะคำประพันธ์

เป็นคำฉันท์ ที่แปลกกว่าเรื่องอื่นๆ ที่มีรายสุภาพปนอยู่ด้วย

๒.โคลงกำสรวล

จุดมุ่งหมาย

เพื่อแสดงความอาลัยรักต่อหญิงที่ตนรัก

ที่ต้องจากกัน บ้างก็ว่าแต่งเพื่อส่งให้พระสนมศรีจุฬาลักษณ์
ผู้ซึ่งเป็นต้นเหตุให้ศรีปราชญ์ต้องถูกเนรเทศ

ลักษณะคำประพันธ์

แต่งเป็นโคลงฉันท์บาทกฤษณาร และมิโคลงฉันท์วิวิธมาลีแทรก
เริ่มเรื่องเป็นรายฉันท์ นอกนั้นเป็นโคลงฉันท์ ๑๒๙ บาท

๓. โคลงเบ็ดเตล็ด

จุดมุ่งหมาย

ไม่ปรากฏแน่ชัด ส่วนใหญ่เป็นการแต่ง
โต้ตอบด้วยวาจา ในทันทีทันใด โดยอาศัย
ปฏิภาณไหวพริบ

ลักษณะคำประพันธ์

แต่งเป็นโคลงสี่สุภาพ

กวีและวรรณคดีที่สำคัญ รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

พระศรีมโหสถ

๑. กาพย์ท้อโคลง

๒. โคลงเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

๓. โคลงอักษรสามหมู่

๔. โคลงนิราศนครสวรรค์

๑.ภาพยนต์โคลง

จุดมุ่งหมาย

เพื่อบรรยายถึงวิถีชีวิตชนบทธรรมดาเรียบง่าย
ประเพณี ความรื่นเริงและการเกี้ยวพาราสี
ของกลุ่มสาวชาวกรุงศรีอยุธยาในสมัยนั้น

ลักษณะคำประพันธ์

รายยาวขึ้นต้น ๑ บท แล้วแต่งเป็นภาพยนต์ยานี ๑ บท
สลับโคลงสี่สุภาพ ๑ บท เป็นคู่ๆ กัน โดยมีใจความเดียวกัน
คำขึ้นต้นของภาพยนต์จะเป็นคำขึ้นต้นของโคลง

๒.โคลงเฉลิมพระเกียรติ

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

จุดมุ่งหมาย

เพื่อเฉลิมพระเกียรติหรือสรรเสริญพระเกียรติคุณ
ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และเพื่อบันทึก
เหตุการณ์ต่างๆ ของบ้านเมืองไว้ไม่ให้สูญหาย

ลักษณะคำประพันธ์

โคลงสี่สุภาพ จำนวน ๗๘ บท

๓.โคลงนิราศนครสวรรค์

จุดมุ่งหมาย

เพื่อพรรณนาการเดินทางโดยทางน้ำ
จากเมืองอยุธยาถึงนครสวรรค์

ลักษณะคำประพันธ์

โคลงสี่สุภาพ จำนวน ๖๙ บท

๔.โคลงอักษรสามหมู่

จุดมุ่งหมาย

เพื่อแสดงความสามารถในการแต่ง
คำประพันธ์ และการเลือกใช้คำ

ลักษณะคำประพันธ์

โคลงสี่สุภาพ จำนวน ๒๙ บท มีลักษณะเป็นกลบท
ตรีเพชระประดับ คือ ใช้คำสามเสียง ได้แก่ คำที่ไม่มี
รูปวรรณยุกต์ คำเอก และคำโท เรียงกันในแต่ละบท

กวีและวรรณคดีที่สำคัญ

รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ขุนเทพกวี

คำฉันท์ดุขุฎีสังเวยกล่อมข้าง

คำฉันท์ดุขฎฐิสังเวยกล่อมข้าง

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้สวดกล่อมในพิธีสมโภชข้างพระที่นั่ง

ลักษณะคำประพันธ์

แต่งเป็นคำฉันท์ คือ มีฉันท์และกาพย์

คุณค่าของวรรณคดี

เป็นคำฉันท์กล่อมข้างสำนวนเก่าแก่ที่สุด

กวีและวรรณคดีที่สำคัญ รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ขุนพรหมมนตรี ขุนศรีกวีราช
และขุนसारประเสริฐ
โคลงทวาทศมาส

โคลงทวาทศมาส

จุดมุ่งหมาย

เพื่อยอพระเกียรติของพระมหากษัตริย์
และเพื่อแสดงความสามารถทางการกวี

ลักษณะคำประพันธ์

โคลงต้นวิวิธมาลี ๒๖๐ บท และร่ายต้นอีก ๑ บทตอนท้าย

คุณค่าของวรรณคดี

เป็นการแต่งทำนองนิราศ แต่ใช้เดือนเป็นตัวเปรียบเทียบ
จึงเป็นแบบแผนใหม่ให้กวีรุ่นหลัง